

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

**про результати відвідування
комунального некомерційного підприємства
«Хмельницький обласний заклад з надання
психіатричної допомоги»
Хмельницької обласної ради**

02.11.2023

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 02.11.2023 групою НПМ здійснено відвідування комунального некомерційного підприємства «Хмельницький обласний заклад з надання психіатричної допомоги» Хмельницької обласної ради (далі – лікарня, заклад).

Відвідування здійснювали члени групи НПМ:

Кізаєва Оксана Миколаївна, представник Уповноваженого ВРУ з прав людини у Хмельницькій області (керівник групи НПМ);

Гуль Андрій Любомирович, фахівець з питань надання психіатричної допомоги, медичний директор державної установи «Інститут судової психіатрії Міністерства охорони здоров'я України»;

Хруленко Галина Володимирівна, представник громадської організації.

Загальна інформація.

Лікарня знаходиться за адресою: село Скаржинці, Хмельницький район, Хмельницька область 32120.

Керівництво: Демчук Володимир Миколайович, директор закладу.

Лікарня здійснює діяльність відповідно до Статуту, затвердженого рішенням Хмельницької обласної ради від 06.12.2022 № 230/2022-о. Лікарня підпорядкована Хмельницькій обласній раді, а в межах галузевих повноважень – Департаменту охорони здоров'я Хмельницької обласної військової адміністрації.

Заклад є багатoproфiльним лікарняним лікувально-профілактичним закладом охорони здоров'я (далі – ЗОЗ) – комунальним унітарним некомерційним підприємством, що надає послуги третинної високоспеціалізованої медичної допомоги будь-яким особам в порядку та на умовах, встановлених законодавством України та Статутом. В лікарні наявний акредитаційний сертифікат та ліцензія на провадження господарської діяльності з медичної практики

Лікарня складається з 16 відділень, з яких на день відвідування НПМ працювали 12. Лікарня розрахована на перебування жінок та чоловіків, дитячого відділення не має. Планова потужність лікарні 750 місць, станом на день відвідування в лікарні перебувало 477 пацієнтів, з яких 5 – недієздатні, 47 – у відділенні примусових заходів медичного характеру, 69 – внутрішньо переміщені особи. На час відвідування із Херсонської обласної психіатричної лікарні евакуйовано 52 пацієнти, з них 20 осіб відносяться до маломобільних груп населення.

Територія лікарні огорожена, вхід і вихід з території здійснюється через пропускний пункт (фото 1).

Під час відвідування проводились бесіди з 50 пацієнтами і 20 особами з числа

персоналу лікарні. Скарг від пацієнтів на неналежне, жорстоке, нелюдське або таке, що принижує гідність, видів поводження не надходило.

Перед госпіталізацією пацієнти потрапляють до приймального відділення лікарні, де їх оглядає черговий лікар та заносить дані до «Журналу обліку прийому хворих у стаціонар та відмов у госпіталізації» за формою, що відповідає Формам первинної облікової документації та Інструкції щодо їх заповнення, що використовуються у закладах охорони здоров'я незалежно від форми власності та підпорядкування, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 14.20.2012 № 110 (далі – Наказ).

У приймальному відділенні лікарні на кожного пацієнта оформляється медична карта стаціонарного хворого (форма № 003/0) згідно з вимогами наказу. Під час вибіркового ознайомлення з медичними картами, встановлено наявність у них згоди пацієнта на психіатричний огляд, госпіталізацію та лікування в психіатричному закладі відповідно до статті 11 Закону України «Про психіатричну допомогу», вимог наказу. Ведеться журнал відмов від госпіталізації згідно встановленої форми №001-1/о, а відповідно до Порядку обліку фактів звернення та доставлення до закладів охорони здоров'я осіб у зв'язку із заподіянням їм тілесних ушкоджень кримінального характеру та інформування про такі випадки органів і підрозділів поліції, затвердженого спільним наказом Міністерства внутрішніх справ України та Міністерства охорони здоров'я України від 06.07.2016 № 612/679, у закладі наявний Журнал обліку фактів звернення та доставлення до закладу охорони здоров'я осіб у зв'язку із заподіянням їм тілесних ушкоджень кримінального характеру та інформування про такі випадки органів та підрозділів поліції.

Черговий лікар приймального відділення закладу обізнаний з алгоритмом дій у випадку госпіталізації особи до закладу з надання психіатричної допомоги в примусовому порядку.

Уся інша медична документація лікарні ведеться згідно з вимогами наказу. Наявні маршрути пацієнта, окремі клінічні протоколи надання психіатричної допомоги.

Виписка з лікарні відбувається відповідно до вимог статті 18 Закону України «Про психіатричну допомогу».

В лікарні обладнане новітнє відділення анестезіології та інтенсивної терапії (фото 2, 3), що позитивно впливає на якість та своєчасність надання медичної допомоги пацієнтам закладу.

У відділеннях лікарні, в процедурному кабінеті є укомплектовані шафи невідкладної допомоги та наявні алгоритми дій медичного персоналу. Проте наявні алгоритми дій медичного персоналу не розташовані в легкодоступному місці, що заважає швидкому доступу до них.

У відділенні лікарні наявний «Журнал реєстрації застосування фізичного обмеження та (або) ізоляції при наданні психіатричної допомоги особам, які страждають на психічні розлади», бланки «Протоколу застосування фізичного обмеження та (або) ізоляції при наданні психіатричної допомоги особам, які

страждають на психічні розлади» за формами, які відповідають додаткам Правил застосування фізичного обмеження та (або) ізоляції при наданні психіатричної допомоги особам, які страждають на психічні розлади, та форм первинної облікової документації, які затверджені наказом Міністерства охорони здоров'я України від 24.03.2016 № 240.

Згідно записів у журналі фіксація пацієнтів відбувається рідко, фізичне обмеження пацієнтів проводиться із застосуванням сертифікованих ременів із магнітним фіксатором (фото 4). При вибіркового ознайомленні з медичними картами встановлено, що діагнози психічних розладів встановлені відповідно до положень статті 1 Закону України «Про психіатричну допомогу» та чинної в Україні Міжнародної статистичної класифікації хвороб, травм і причин смерті.

В закладі наявні пацієнти яким призначено препарат з діючою речовиною Clozapinum (Клозапін), цим пацієнтам ведеться відповідний гематологічний контроль у відповідності до вимог Інструкції по забезпеченню гематологічного контролю при лікуванні лепонексом (клозапіном), яка затверджена наказом Міністерства охорони здоров'я України від 08.08.1995 № 147.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на гідні умови перебування (стаття 48 Конституції України, стаття 5 Закону України «Про психіатричну допомогу, пункти 32, 34 та 35 Стандартів Європейського комітету з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню [CPT/Inf(98)12]).

1. Групою НПМ встановлено, що в частині відділень лікарні не дотримуються вимоги основних положень Державних будівельних норм України В.2.2.-10:2022 для закладів охорони здоров'я, зокрема пункту 8.3.2.7: не дотримуються вимоги мінімальних площ на одного пацієнта, також недостатнє забезпечення твердим інвентарем. У деяких відділеннях відсутні приліжкові тумби, стільці відповідно до кількості ліжок-місць у палаті, шафи для зберігання речей (фото 5, 6). Наприклад, в одній з палат другого відділення лікарні розміщено 13 пацієнтів. У відділенні примусових заходів медичного характеру також не у всіх палатах дотримані норми житлової площі : не менше ніж 7 м² на одного пацієнта, перебування в палаті більше 4 осіб не допускається (пункт 9 Правил застосування примусових заходів медичного характеру в спеціальному закладі з надання психіатричної допомоги, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 31.08.2017 № 992).

2. У порушення пункту 34 Стандартів Європейського комітету з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню CPT/Inf(98)12-part (далі – КЗК) в лікарні не створено позитивного терапевтичного середовища, приміщення лікарні потребують ремонту, зокрема поверхні стін приміщень мають пошкодження, тріщини, тощо. Також

проблемним питанням є відсутність дверей до палат у відділеннях лікарні (фото 7, 8). Санітарно-гігієнічні приміщення закладу теж потребують проведення ремонту та встановлення кабінок/перегородок між ліжками в душових (фото 9).

У Стандартах КЗК у 34 пункті наголошено на важливості створення позитивного терапевтичного середовища, що передбачає забезпечення пацієнту достатнього простору для проживання, так само як і нормального освітлення, опалення та провітрювання, а також підтримання закладу в належним чином відремонтованому стані, який відповідає гігієнічним нормам, що встановлені для лікарняних закладів. Бажано, щоб у розпорядженні пацієнтів були тумбочки біля ліжок і шафи для одягу, та сантехнічне облаштування таким чином, щоб не порушувати права пацієнта на приватність під час здійснення гігієнічних процедур.

За результатами спілкування з пацієнтами та персоналом лікарні встановлено, що під час догляду за ліжкохворими пацієнтами не використовуються ширми, в зв'язку з їх відсутністю/недостатньою кількістю та необізнаністю персоналу лікарні про необхідність їх використання, в зв'язку з чим порушується право пацієнтів на забезпечення приватності під час здійснення санітарно-гігієнічних процедур та поваги до їх гідності.

3. Виявлені недоліки щодо контролю за зберіганням продуктів харчування пацієнтів: зокрема, в 2 відділенні лікарні в холодильнику знаходились протерміновані продукти пацієнтів, продукти без відповідного стікерування. Також в їдальні відділення відсутнє щоденне меню, санітарка-буфетчиця викладала продукти харчування для пацієнтів без використання рукавичок (фото 10,11).

4. Відділення психіатричної лікарні мають прогулянкові дворики, однак територія біля деяких відділень потребує проведення ремонтних робіт та належного облаштування для відпочинку, створення умов для вільного пересування маломобільних осіб у відповідності до вимог ДБН (фото 12, 13).

Порушення прав осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення (стаття 9 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю, стаття 25 Закону України «Про психіатричну допомогу»).

5. В лікарні не забезпечено умов для перебування людей з інвалідністю та інших маломобільних груп осіб відповідно до вимог ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд» (далі – ДБН), зокрема входні зони більшості відділень не облаштовано пандусами, сходи не оснащені попереджувальними контрастними смугами (фото 14, 15). Зазначене маркування також відсутнє на інших архітектурних елементах будівлі, зокрема порогах, що порушує вимоги пункту 8.4. ДБН щодо розміщення візуальних елементів доступності.

6. Санвузли не пристосовані для людей з обмеженими фізичними можливостями (фото 16).

7. Безбар'єрний простір відсутній навіть у геріатричному відділенні з

паліативними ліжками. Зокрема, у вказаному відділенні виїзд у прогулянковий дворик не обладнаний пандусом згідно вимог ДБН (фото 17).

Порушення права на безпечні умови перебування (стаття 2 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, стаття 27 Конституції України).

8. Під час огляду приміщень лікарні, які визначено як укриття, встановлено, що вони не в повній мірі відповідають Вимогам утримання та експлуатації захисних споруд цивільного захисту, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 № 579. Готовність фонду захисних споруд, зокрема, передбачає належний технічний стан опорних огорожувальних конструкцій, гідроізоляції та захисних пристроїв захисної споруди (споруди подвійного призначення, найпростішого укриття); справність і постійну готовність до роботи спеціального обладнання, інженерних мереж та систем життєзабезпечення захисної споруди, наявність нормативних аварійних запасів води, паливно-мастильних матеріалів, а також майна, необхідного для життєзабезпечення населення, що підлягає укриттю; належний протипожежний та санітарний стан приміщень споруд фонду захисних споруд. Укриття лікарні потребують виконання будівельно-ремонтних робіт та їх належного оснащення (фото 18). Також з метою захисту життя та здоров'я осіб, які знаходяться в закладі, потребують усунення недоліки, виявлені Головним управлінням ДСНС України у Хмельницькій області, про які заклад повідомлений листом від 26.10.2023, зокрема, щодо забезпечення пацієнтів та обслуговуючий персонал засобами індивідуального захисту органів дихання та ін.

Порушення права пацієнтів на отримання інформації про свої права та обов'язки, а також права направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів влади (статті 40 і 57 Конституції України).

9. У лікарні на момент відвідування відсутні у доступних для підопічних місцях інформаційні стенди з актуальною інформацією про їх права та номерами телефонів і адресами посадових осіб, до яких вони можуть звернутися у разі порушення їхніх прав. Зазначена інформація має бути розташована у доступному місці, на рівні зросту, що дозволяє пацієнтам використовувати її у будь який час та не залежати від сторонніх осіб. Недолік щодо відсутності на інформаційних стендах оновленої інформації про права пацієнтів, адреси посадових осіб, зокрема, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та номери телефонів гарячих ліній, на які пацієнти можуть звернутись у разі порушення своїх прав, частково усунуто під час проведення відвідування (фото 19).

ІІІ. РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Хмельницькій обласній військовій адміністрації, Хмельницькій обласній раді:

1.1. Забезпечити контроль за додержанням прав пацієнтів КНП "Хмельницький обласний заклад з надання психіатричної допомоги» Хмельницької обласної ради.

1.2. Опрацювати питання щодо виділення коштів для забезпечення належних та безпечних умов перебування в закладі; облаштування інклюзивного простору відповідно до вимог ДБН В.2.240:2018; матеріально-технічного забезпечення лікарні.

2. Комунальному некомерційному підприємству "Хмельницький обласний заклад з надання психіатричної допомоги» Хмельницької обласної ради :

2.1. Привести облаштування приміщень відділень лікарні, прогулянкових двориків відповідно до норм ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд».

2.2. Забезпечити:

дотримання належних та безпечних умов для перебування пацієнтів, дотримання норм житлової площі на особу;

встановлення дверей до палат у відділеннях лікарні;

використання ширм під час здійснення санітарно-гігієнічних процедур в палатах лікарні;

проведення відповідних ремонтних робіт та встановлення кабінок/перегородок між ліжками в душових приміщеннях;

безперешкодний доступ пацієнтів до інформаційних стендів про їх права та номери телефонів і адреси посадових осіб, до яких вони можуть звернутися у разі порушення їхніх прав; своєчасне оновлення розміщеної на стендах інформації в подальшому;

усунення порушень та недоліків, про які зазначено в звіті, та вжиття заходів щодо їх недопущення в подальшому.

Додатки: фотоматеріали – на 7 арк. в 1 прим.

**Керівник групи НПМ
Представник Уповноваженого
Верховної Ради України з прав людини
у Хмельницькій області**

Оксана КІЗАЄВА

Додаток до звіту

фото 1

фото 2

фото 3

фото 4

фото 5

фото 6

фото 7

фото 8

фото 9

фото 10

фото 11

фото 12

фото 13

фото 14

фото 15

фото 16

фото 17

фото 18

фото 19

